

CİHANNÂME

"Bir cihan mefkûresi"

www.cihannuma.org

SAYI 1

2023

BATI
AFRİKA

İNGİLTERE
EKONOMİSİ

DİPLOMATİK
SÖZLÜK

FAS
CEZAYİR

BİR
CİHANNUMA
YAYINIDIR

CİHANNÂME

"Bir cihan mefkuresi"

SUNUŞ

Sevgili Cihannüma mensupları ve dostları. Bizi yaratan alemlerin Rabbi olan Rahman ve Rahim olan Allah'ımız, Kur'an-ı Azimüşşan'da şöyle buyuruyor: "İçinizden hayra çağıran, iyiliği emredip kötülüğü men eden bir topluluk bulunsun. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir."

Bu kutlu çağrı ve emre muhatab olan bizler, bunu başarmak için Ümmet olmak, Ümmet şuuruna sahip olmak mecburiyetindeyiz. Ümmet olmak için de içinde dünyayı ve ümmetimizi geçmişiyile ve günümüzle çok iyi tanımak gerekmektedir. Yeryüzünde 8 milyar insanın yaklaşık 2 milyarı Müslüman'dır. Bu oran yüzde 25'e tekabül ediyor. Yani dünyanın dörtte biri Müslümandır. Birleşmiş Milletler'e bağlı 206 devletten halkının çoğunluğu Müslüman olan 57 ülke mevcut.

Biz Cihannüma olarak, Cihannümamızın Dış İlişkiler Komisyonu olarak kuruluşumuzun 10. Yılında, öncelikle mensuplarımıza ve daha sonra da İslam dünyasıyla, dünyada olup bitenlerle alakadar olan herkese hitap edecek bir bülten hazırlamaya ve paylaşmaya karar verdik. Bültenimizin ismi CİHANNAME'dir. Başlangıçta bir süre 15 günde bir, daha sonra da haftalık olarak yayınlayacağımız bültenimizde aziz milletimizi ve şerefli ümmetimizi alakadar eden haberleri, yorumları sizlerle paylaşacağız. Bunun yanında her sayıda bir ülkeyi ana başlıkları ile tanıtmayı hedefliyoruz. Ve yine her sayıda bir bölümde de Diplomatik Terimler Sözlüğü ile uluslararası ilişkilerde geçerli olan maddeleri derleyeceğiz. Zaman içinde ülke temsilcilerimizden gelen ülke raporlarını da yayımlayacağız. Bu güzel çalışma için Dış İlişkiler Komisyonumuz içinde oluşan Bülten Komitemize başta Komite Başkanımız Dr. Muhammed İkbal BAKIRCI kardeşimize teşekkürü bir borç biliyorum. Çalışmamızın daha iyi bir hale gelmesi için sizlerden gelecek yapıcı tenkid, öneri ve katkılara her zaman açığız. Biz bu bültende aynı zamanda Türkiye Yüzyılı'nda nasıl bir dış politikanın yürütülmesi gerektiğini de ele alarak konunun muhataplarına iletacağız.

Bu cümleden olarak, Dış Politika vizyonumuzun en önemli prensibi; yeryüzünde yaşayan bütün insanların mutluluğunu sağlamak için öncelikli olarak küresel barışı tesis etmek olmalıdır.

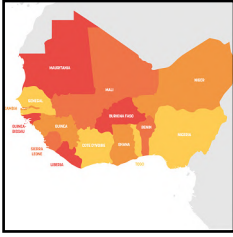
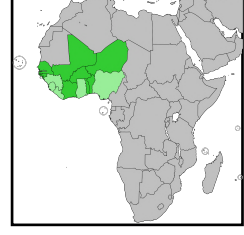
Bizce ilkelerimiz şunlar olmalıdır: Dış politikamızı; pragmatizm, yani çıkarıcılık üzerine değil küresel erdemi sağlayacak prensipler üzerine inşa etmek; yeni ve adil bir dünyanın kurulabilmesini temin etmek; kuvvetli olandan değil haklı olandan yana tavır koymak; Reel politiği güce boyun eğmek olarak değil, Türkiye ve dünyayı günün şartlarının getirmiş olduğu imkanları kullanarak bir barış yurdu haline getirmenin bir yöntemi olarak algılamak; diplomaside aktif, çok yönlü ve şahsiyetli olmak; meseleleri evrensel ölçekte ele almak ve bu çerçevede komşular, kardeşler, dindaşlar ve mazlumlar açılımını ana ilke olarak görmek; hiçbir ırka, millete ve toplum kesimine rengini, dilini, dinini göz önünde bulundurarak kategorik olarak düşmanlık yapmamak, ancak ve ancak baskıcı, diplomasiyi dayatmacı, zalim ve ezenlere karşı onurlu ve güçlü bir duruşun aracı olarak görmek olarak algılayıp bu yönde adımlar atmak. İslam dünyasının en güçlü ülkesi olarak bunu yapmazsak, Müslüman coğrafyaların bütün yolları Judeo-Christian Medeniyet'in sembolik başkenti Roma'ya çıkmaya devam edecektir. 1000 yıl yeryüzünde adaletin tesisi için gayret eden ve buna öncülük eden bir ecdadın çocukları olarak bize düşen bu karanlık çağa son vermek ve 5 asır yaptığımız gibi bütün yolları İstanbul'a çıkarmak olmalıdır. Buna inancım tamdır. Dünya Beşten Büyüktür. Daha adil ve Yeni Bir Dünya Mümkündür. Bu şuur seviyesine ulaşmamızda en büyük emeği olan Milli Görüş Lideri merhum ERBAKAN Hocamızı rahmetle ve minnetle yad ediyorum. İKİ DOĞU ve İKİ BATI'nın Rabbine emanet olunuz.

Genel Başkan Yardımcısı Dış - İlişkiler Komisyon Başkanı
Yavuz Selim KURT

İÇİNDEKİLER

5

Batı Afrika askeri liderleri,
Nijer'deki darbeye askeri
müdahale kanalını görüştü

Batı, Afrika'dan tasfiye edilirken
boşluğu kim dolduracak?

8

13

Yoksul ülkeler, iklim değişikliği için
tazminat istemeye hazırlanıyor

Türkiye ile BAE
uzay ve yapay zeka alanında da
iş birliği sağlıyor

16

17

Birleşmiş Milletler,
12 Afrika ülkesine
sıtma aşısı teslim edecek

İÇİNDEKİLER

18

Rusya, Macaristan'da
Paks-2 Nükleer Güç Santrali'nin
inşasına başladı

İngiliz Maliye Bakanı Hunt:
"Hepimiz düşük büyüme
kapanındayız"

19

20

Güney Afrika:
"BRICS ailesini
genişletmenin eşiğindeyiz"

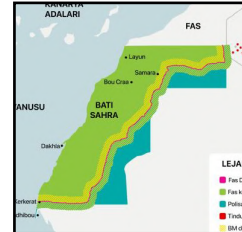

Fransa'da devlet kurumlarında
"abaya ve çarşaf" yasağı geldi

21

24

Batı Sahra sorunu
kalıcı çözüm üretilemeyen
bir soruna dönüştürülüyor

Diplomatik Sözlük
Diaspora

27

Batı Afrika askeri liderleri, Nijer'deki darbeye askeri müdahale kanalını görüştü

Batı Afrika ülkeleri topluluğu ECOWAS, 26 Temmuz'da gerçekleşen Nijer darbesine karşı müdahale seçeneklerini tartışmak üzere askeri liderleri Gana'da bir araya getirdi. Darbe liderleri, seçilmiş Cumhurbaşkanı Muhammed Bazum'u iktidara geri getirmeleri için kendilerine verilen süreyi aşmış ve vatana ihanetle yargılanacağını söylemişti. ECOWAS, Nijer'de anayasal düzenin barışçıl bir şekilde yeniden tesis edilmesini istiyor, ancak son çare olarak güç kullanma seçeneğini de masada tutuyor .

ECOWAS, 10 Ağustos'ta Nijerya'nın başkenti Abuja'da olağanüstü bir zirve düzenlemiş ve Nijer'deki darbeye karşı tepkiler görüşülmüştü.

Zirvenin sonunda; blok, demokratik olarak seçilmiş Cumhurbaşkanı Muhammed Bazum'un iktidara geri dönmesini engelleyenlere yaptırım ve seyahat yasağı uygulayacağını duyurmuştu.

Ayrıca, ECOWAS'ın askeri liderlerine "**tüm unsurlarıyla birlikte ECOWAS Bekleme Gücü'nü hemen harekete geçirmelerini**" isteyen bir karar almıştı.

ECOWAS Bekleme Gücü, bölgedeki krizlere müdahale etmek üzere kurulmuş 6 bin 500 kişilik bir askeri birliktir.

Bu gücün Nijer'e ne zaman ve nasıl müdahale edeceği henüz netlik kazanmadı. Bazı kaynaklara göre, Afrika Birliği, ECOWAS'ın askeri müdahale önerisini reddederek askeri yönetim ile diyalog yoluyla anlaşma aranmasını istedi.

Ancak Afrika Birliği'nin Barış ve Güvenlik Konseyi, bu hafta Etiyopya'nın başkenti **Addis Ababa'da** toplandıktan sonra birlikte bir açıklamada bulunmadı.

17 Ağustos'ta yeni bir geçici hükümet atayan Nijer'deki darbe yönetimi ise iktidarı bırakmaya niyetli görünmüyor.

Mahamane Roufai Laouali, "hükûmetin genel sekreteri" sıfatıyla 21 bakan belirledi ancak hükûmetin geleceğe ilişkin planlarına dair bir açıklamada bulunmadı.

Darbe liderleri ayrıca, devrik Cumhurbaşkanı Muhammed Bazum'u gözaltında tutuyorlar ve vatana ihanet suçuyla yargılamak istediklerini söylüyorlar.

Geçmişteki benzer hadiselerle bakıldığında, ECOWAS'ın Nijer'e yönelik askeri müdahalesinin ne kadar etkili olacağı da belirsizliğini koruyor.

Nijer ordusu, ülkenin güvenliğini sağlamak için terör örgütleriyle mücadele ediyor ve komşu Mali'de de barış gücü olarak görev yapıyor.

Bu nedenle, ECOWAS'ın askeri müdahalesinin Nijer'in güvenlik durumunu daha da kötüleştirebileceği endişesi bulunuyor.

ECOWAS'ın Nijer krizine diplomatik bir çözüm bulması için zaman daralıyor. Darbe liderleri, demokratik olarak seçilmiş Cumhurbaşkanı **Muhammed Bazum**'u serbest bırakmadıkça ve anayasal düzeni yeniden tesis etmedikçe, bölgedeki istikrar ve güvenlik tehlikeye girebilir.

ASKERİ LİDERLER TOPLANDI

ECOWAS ordu liderleri, iki gün sürecek toplantı için perşembe günü Gana'nın başkenti Akra'da toplanarak Nijer'deki gelişmeleri ve askeri müdahale seçeneğini ele aldı.

Nijerya Genelkurmay Başkanı General Christopher Gwabin Musa, ECOWAS bloğunun Akra'daki toplantısında yaptığı konuşmada, "Demokrasi bizim savunduğumuz ve teşvik ettiğimiz şeydir. Toplantımızın odak noktası sadece olaylara tepki vermek değil, proaktif bir şekilde barışla sonuçlanacak ve istikrarı teşvik edecek bir rota çizmektir" ifadelerini kullandı.

France24'ün uluslararası ilişkiler editörü Philip Turle, ECOWAS'ın neden "köşeye sıkışmış gibi algılandığını" ve askeri bir müdahalenin neden bu kadar riskli olduğuna dair yorumlarda bulundu.

Turle, "Ülke çapında geniş çaplı çatışmalara yol açabileceği için, Nijer'deki darbe liderlerine dokunulması hâlinde müdahale etmekle tehdit eden başta Burkina Faso ve Mali olmak üzere diğer ülkelerin de dâhil olacağı bölgesel savaflara yol açabilir" şeklinde konuştu.

Askeri liderlerin toplantısı gerçekleşirken, bazı ECOWAS ülkelerinin Nijer'e olası bir askeri müdahaleye katılma istekleri nedeniyle Gana halkının "yaygın bir öfke" hâlinde olduğu belirtildi.

ECOWAS Siyasi İlişkiler ve Güvenlik Şefi **Abdel-Fatau Musah**, askeri idare altındaki üye ülkeler ve Yeşil Burun Adaları dışındaki tüm üyelerin askeri müdahaleye katılacağını duyurdu.

Fransız medyasının çeşitli kaynaklara dayandırdığı haberlere göre; Afrika Birliği, askeri yönetim iktidarı bırakıp Cumhurbaşkanı Muhammed Bazum'u görevine iade etmediği takdirde Nijer'e askeri müdahalede bulunma önerisini reddetti.

Norveç Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nde kıdemli araştırmacı olan Andrew Tchie, France24'ün "Eye on Africa" programına verdiği demeçte, Afrika Birliği'nin "ECOWAS'ın kararının ne olacağını duymayı beklediğini" ifade etti.

Tchie, "Afrika Birliği'nin Nijer ile ilgili kararının ne olacağını ve sonraki adımların ne olacağını konuşmadan önce bunu beklediğini düşünüyorum" dedi.

Nijer'deki askeri yönetim, diyaloga açık olduğunu ve Bazum'a zarar verme niyetleri olmadığını daha önceden belirtmişti.

Bazum yönetimini "vatan haini" olarak değerlendiren askeri yönetim, eski Cumhurbaşkanı'nı serbest bıraksa da iktidarı bırakmayacaktır.

Ülkeye yapılan bir askeri müdahale yalnızca Nijer vatandaşlarını güvensizliğe sürüklemekle kalmayacak; bölgede oluşması muhtemel istikrarsızlıkla terör örgütlerine de alan açacaktır.

Burkina Faso ve Mali'nin Nijer yönetimi yanında ECOWAS'a karşı alacağı askeri bir tavır, bu müdahaleyi bölgesel bir savafla çevirme riskini beraberinde getiriyor.

Batı, Afrika'dan tasfiye edilirken boşluğu kim dolduracak?

Dr. Mehmet Baydemir

Afrika, yine ve yeniden dünya gündemine oturdu. Son yıllarda açlık, yoksulluk gibi temsillerin yanında medyada yükselen Afrika imajı kendisine yer bulmaya başlamıştı. Ancak ne talihsizliktir ki Afrika'da darbeler ve iç karışıklıklar bir türlü son bulmuyor. Son iki yılda Afrika'da Burkina Faso, Çad, Gambiya, Gine, Mali, Nijer, São Tomé ve Príncipe ve Sudan'da darbe girişimi yaşandı. Darbe girişimleri Burkina Faso, Mali ve Sudan'da başarılı oldu. 26 Temmuz'da Nijer'de gerçekleşen darbe sonrası gözler bir kez daha Afrika'ya çevrildi. Daha önce darbe gerçekleşen Burkina Faso (2022) ve Mali'de (2020) her iki cunta yönetimi Fransız askerlerini ülkeden kovmuştu. Nijer halkının bir kısmı da Fransa'nın ülkelerini sömürdüğünü iddia ederek darbecilere destek veriyor.

Nijer neden önemli?

Dünya Bankası'na göre Nijer 20 milyon nüfusu ile dünyanın en fakir ülkelerinden biri. Yılda 2 milyar avroluk destek alan Nijer, yaklaşık 360 milyon Avroyu Fransa başta olmak üzere Avrupa Birliği'nden alıyor. Uzun yıllar Fransız sömürgesi olan Nijer, uranyum ve altın madenleri konusunda oldukça zengin. Nijer, 2021 yılında 2.7 milyar dolarlık altın ihracatı gerçekleştirdi. Uranyumun küresel arzının yüzde 5'ine sahip olan Nijer'de 311 bin 110 metrik tonluk uranyum rezervi bulunuyor ve Fransa'nın uranyum ihtiyacının yaklaşık yüzde 15'ini karşılıyor. Fransa, eski sömürgesi Nijer'den yaklaşık 50 yıldır uranyum temin ediyor. Diğer yandan Fransız devletine ait nükleer enerji şirketi Orano'nun Nijer'de bıraktığı 20 milyon ton radyoaktif atık, 100 bin kişinin sağlığını doğrudan tehdit ediyor.

Afrika ülkeleri darbeye tepkili

Nijer'deki askeri darbe, Sahel bölgesindeki komşu ülkelerde rahatsızlık yaratıyor. Mali'den Sudan'a kadar pek çok ülkede iktidar askeri yönetimlerin kontrolüne geçmiş durumda. Demokratik rejimlerin güç kaybederek cuntaların yükselişi endişeye neden oluyor. Afrika'daki iç çatışmalar ve darbe geçmişi göz önünde tutulduğunda bu endişelerin hiç de haksız olmadığı ortaya çıkıyor. Dolayısıyla Nijer'deki askeri darbeye en sert tepkiyi Nijerya, Fildişi Sahili ve Senegal gösteriyor. Daha önce Fildişi Sahili, Gine Bissau, Liberya ve Mali'de barış gücü olarak konuşlanan Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS) ve Afrika Birliği, Nijer'i anayasal düzene geri dönülmesi için tehdit ediyor. 2017 yılında Gambiya'ya askeri müdahalede bulunan ECOWAS, Nijer'e de müdahale edeceğini sinyallerini veriyor. Ancak Burkina Faso ve Mali'deki cuntacılar Nijer'deki darbecilerle işbirliği yapıyor. Her iki ülke Nijer'e yapılacak bir müdahalenin kendileri için savaş ilanı olduğunu açıkladı.

Fransa teröre destek vermekle suçlanıyor

İstikrarsızlığın son yıllarda arttığı Sahel'de, Boko Haram ve IŞİD bağlantılı gruplar etkinlik alanını geliştiriyor. Nijer'de bulunan Amerikan ve Fransız üsleri terör örgütleriyle mücadele gerekçesi ile varlıklarını meşrulaştırıyor. Fransa'nın Nijer'deki askerlerinin sayısı 1500'ü geçiyor. ABD en büyük SİHA üslerinden birini Nijer'de kurdu. ABD'nin de Nijer'de 1100 askeri bulunuyor ve ABD'li yetkililer Nijer'le ortaklığın bitmesini görmek istemediklerini ifade ediyor. Ancak Nijerliler, Fransa'yı terörle mücadelede etkin rol almamakla suçluyor. Benzer şekilde Burkina Faso ve Mali'deki darbe yönetimleri de Fransa'yı hedef gösteriyor. Fransa, açıkça teröre destek vermekle dahi suçlanıyor.

Fransa'nın yerini kim dolduracak?

Afrika'daki geleneksel güçlerin başında yer alan Fransa'ya karşı yapıldığı iddia edilen darbe girişimi, Afrika'nın batıyı tasfiye ettiği yolundaki görüşleri bir kez daha gündeme getirdi. Aslında Afrika ülkelerinde batılı güçlerin tasfiyesini isteyenlerin sayısı hiç de azımsanacak düzeyde değil. Bu konu son yıllarda Afrika sinemasında da kendine yer buluyor.

Öyle ki Beninli yönetmen Sylvestre Amoussou, Africa Paradis (2006) ve The African Storm'da (2017) Batılıların ülkelerinden kovulmasını ele alıyor. Afrika Paradis'te hayali Afrika Birleşik Devletleri'ni kuran Amoussou, The African Storm'da batılıların ülke kaynaklarını sömürmesinden mustarip olan başkanın yabancılar tarafından işletilen tüm kaynakları millileştirmeye karar vermesiyle gelişen olaylara odaklanıyor. Batı'ya karşı Rusya ve Çin ile daha yakın ilişkilerin vurgulandığı film elbette günümüzde yaşanan olaylara da ışık tutuyor.

Nijer'in başkenti Niamey'de sokaklara çıkan eylemcilerin ellerinde Rusya bayrakları ve "Kahrolsun Fransa ve Avrupa Birliği" yazılı dövizler taşıması tesadüf olamaz. Nijer'e yönelik ECOWAS'ın askeri müdahale söylemlerini protesto için sokağa inen Nijerliler, "Fransa'ya hayır, Rusya'ya evet" yazılı pankartlar da taşıdı. Nijer'deki darbe yönetiminin başındaki General Saligou Mody'nin, Mali'de Rus paralı asker grubu Wagner'le görüştüğü iddia ediliyor. Mali ve Burkina Faso'daki darbelerin ardından Wagner'in bu ülkelere yerleştiği biliniyor. Nijer'de Rus bayraklarının dalgalandırılması darbenin arkasındaki güç hakkında mesaj da veriyor.

Rusya, sert gücünün yanında gıda diplomasisini de bir koz olarak kullanıyor. 27-28 Temmuz 2023 tarihlerinde St. Petersburg'da düzenlenen 2. Rusya-Afrika Zirvesi Ekonomik ve İnsani Forumu ise Rusya'nın Afrika ülkelerinde artan Batı karşıtlığından yararlanmaya çalıştı. Rusya; Burkina Faso, Eritre, Mali, Orta Afrika Cumhuriyeti, Somali ve Zimbabve'ye binlerce tonluk ücretsiz tahıl tedariki sağlayacağını açıkladı. Rusya aynı zamanda Afrika ülkelerinin hatırı sayılır miktardaki borcunu sildi. SSCB döneminde Batılı sömürgeci güçlere karşı Afrika ülkelerine destek veren Rusya, adeta ektiği tohumların mahsulünü biçiyor.

Afrika'nın en önemli ticaret ortaklarından biri haline gelen Çin'in Afrika'ya olan ilgisi malum. Çin, bu ilgisini rekorlar kıran ve Çinli Rambo olarak adlandırılan Wolf Warrior adlı filmde de göstermekten çekinmedi. Serinin ikinci filminde bir Afrika ülkesindeki faaliyetlerini anlatan Çin, Amerika'yı korkaklıkla suçladığı filmde Afrika ülkelerine adeta "yanımda dur, kazan" mesajı verdi. Fransa'nın askeri ve ticari varlığı Afrika'da azalırken Çin'in varlığı ise her geçen gün artıyor. Rusya'nın aksine Afrika ülkelerinin içişlerine karışmama prensibini ilke edinen Çin, devasa anlaşmalarla Afrika'dan ham madde ithal ederken aynı zamanda Afrika'yı büyüyen bir pazar olarak görüyor. Bu sayede Çin, Afrika'nın en büyük ticaret ortağı konumuna geldi. Afrika ülkeleriyle 200 milyar dolarlık ticaret hacmine ulan Çin'in kıtada 10 binin üzerine firması bulunuyor. Nijer'de Fransa'dan sonra ikinci büyük yatırımcı olan Çin'in bu ülkedeki faaliyetleri petrol ve uranyum aramalarına odaklanıyor. Fransa'nın uranyum ihtiyacının önemli bir kısmını Nijer'den karşıladığı göz önünde bulundurulursa Çin'in rolünün giderek artacağını ön görmek kehanet olmaz.

İnsani diplomasiden dron diplomasisine

Peki, Türkiye bu süreçte nasıl bir yol izliyor? Ya da Afrika'da yaşanan bu dönüşümde Türkiye, kendisine ne kadar alan açabiliyor? Afrika'nın geleneksel güçlerini ya da başka bir ifade ile sömürgecilerini dışarıda tutarsak Türkiye'nin henüz Çin, Rusya gibi kıtaya açılan ülkelere yaklaşmadığını söylemek mümkün. Ancak Türkiye'nin 2005 Afrika Açılımı'nın başlangıcından bu yana diplomasi anlayışının giderek yumuşak güçten sert güce doğru evrildiği de bir gerçek. Bu durum kıtanın geleneksel güçlerinden biri olan Fransa'nın da dikkatini çekmiş olacak ki Paris, Türkiye'yi Afrika'da rekabet ettiği bir devlet olarak görüyor. Fransa'nın Türkiye'nin kıtadaki varlığından duyduğu rahatsızlık devlet başkanlığı düzeyinde de dile getiriliyor. 2022 yılında Cezayir'e ziyarette bulunan Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, Rusya ve Çin ile birlikte Türkiye'nin Afrika'da el altından Fransa düşmanlığı yaptığını iddia etti. Bunun yanında Ankara'nın silahlı insansız hava araçları (SİHA) satışıyla Afrika ülkelerinin istikrarsızlığını artıracığı ve iç savaşları körükleyeceği iddiası özellikle Batı medyasında kendine yer buluyor. Türkiye ise Afrika'da istikrarı bozucu rol oynadığı yönündeki eleştirileri reddederken krizlerin çözümü için tüm taraflarla görüşerek ara buluculuk amacıyla temasta olduğunun altını çiziyor.

İnsani yardım faaliyetleri uluslararası kamuoyunun gönlünü kazanmada etkili bir yöntemken aynı zamanda ülkenin prestijini artıran önemli bir unsur olarak öne çıkıyor. Beşinci Büyükelçiler Konferansı'nda ana tema olarak "insani diplomasi"nin seçilmesi hiç şüphesiz Türkiye'nin bu konudaki hassasiyetini vurguluyor. Türkiye, 2017 yılı itibarıyla milli gelire oranla en fazla insani yardım yapan ülke konumuna ulaştı.

2002 yılında Türkiye'nin kalkınma yardımları 85 milyon dolar iken 2018 yılında 8 milyar 612 milyon dolara yükseldi. Elbette bu yardımların önemli bir bölümü Afrika ülkelerine yönelik gerçekleşti. 2018 yılına gelindiğinde en çok kalkınma yardımı alan on ülkeden altısı Sahra Altı Afrika ülkelerinden oluştu.

Türkiye'nin Afrika'ya yönelik faaliyetleri genel olarak insani yardım çerçevesinde ele alınıyor. İnsani yardımlarını bütüncül bir yaklaşımla ele alan Türkiye, Afrika'da, açlıkla mücadele, gıda güvenliği, eğitim, sürdürülebilir çevre ve sağlık gibi ihtiyaçlara öncelik veriyor. Bununla birlikte Türkiye, Afrika'yı dinlemek, kendi savunduğu değerleri anlatmak için de faaliyetler gerçekleştiriyor. Bunun yanında kültürel faaliyetler yapan, değişim programları ile Afrikalı öğrencileri ve çeşitli alanlardan uzman personelleri Türkiye'de ağırlayan Ankara, aynı zamanda uluslararası yayıncılık araçları ile Türkiye'nin sesinin Afrika ülkelerinde yankı bulması için çalışmalar yürütüyor. Ankara'nın bu faaliyetleri Afrikalılar nezdinde Türkiye'nin imajına olumlu katkı sağlarken aynı zamanda Türkiye'ye farklı sahalarda alan açılmasına imkân sunuyor. Türk firmalarının Afrika'daki önemli projelerde yer alması bunun en önemli örnekleri arasında yer alıyor. Ancak yukarıda da belirtildiği gibi Ankara'nın insani diplomasisi sert gücünün de kıtada artmasına imkân sağlıyor. Öyle ki Somali'deki insani krizin ardından gerçekleştirdiği insani yardım faaliyetleri ile tüm dünyanın takdirini alan Türkiye, 30 Eylül 2017'de en büyük denizaşırı askeri eğitim akademisi olan Türk Askeri Eğitim Merkezini Mogadişu'da açtı. Türkiye burada 20 binden fazla Somalili özel kuvvetin eğitimini üstlendi.

Son yirmi yılda kıtada etkisini büyük ölçüde artıran Türkiye, zırhlı ve mayın temizleme araçları, sensör ve gözetleme sistemleri ile tüfekleri içeren çok sayıda silah anlaşmasını Afrika ülkeleriyle imzaladı. Ayrıca Türkiye; Burkina Faso, Çad, Gana, Kenya, Mali, Moritanya, Nijer, Nijerya, Senegal, Somali, Ruanda ve Uganda gibi ülkelere muhtelif silah ve askerî araç ithal ediyor. Alman Uluslararası ve Güvenlik İşleri Enstitüsü'nün raporuna göre Türkiye'nin kıtadaki 30 ülke ile güvenlik anlaşmaları bulunuyor.

Diğer yandan Ankara, SİHA ya da dron diplomasisi denilen yeni bir diplomasi unsurunu da Afrika'da uygulamaya koyma imkânı buldu. Libya, Ermenistan ve Ukrayna'da etkili olan SİHA'lar Türkiye'ye Afrika ülkeleriyle yeni anlaşmalar yapma fırsatı sağladı. SİHA'ların operasyonel başarısı Burkina Faso, Etiyopya, Mali, Nijer, Nijerya, Somali ve Togo gibi ülkeleri Türk yapımı silahlı insansız hava araçlarının müşterisi haline getirdi. Askeri darbe sonrası Fransa ile ilişkileri gerilen Burkina Faso, Mali ve Nijer'in Türk dronlarının müşterisi olması hayli dikkat çekici. Kıtada her ne kadar Çin, SİHA pazarına hâkim olsa da Türkiye'nin etkinlik alanı her geçen gün genişletiyor. SİHA'ları daha kısa sürede daha ekonomik olarak temin etmesi Türkiye seçeneğini daha cazip hale getiriyor.

Kısaca özetlemek gerekirse Türkiye'nin faaliyetleri Afrika ile ilişkilerini geliştirirken son yıllarda sert gücü de içeren bir politikanın şekillenmesine hizmet etti. Bu durum Fransa gibi kıtanın geleneksel güçlerini rahatsız ederken aynı zamanda kıtada pozisyon almaya çalışan diğer ülkelerle rekabetçi bir ortamın oluşmasına katkı sağladı. Bunun yanında Türkiye'nin Afrika politikası bir hükümet programı olmaktan öteye geçti.

Türkiye ve Afrika arasında oluşan derin ve karşılıklı kazanca dayanan fayda uzun yıllara dayanacak işbirliğini beraberinde getirdi. İnsani yardımı merkeze alarak inşa edilen Afrika açılımı, Türkiye'nin sert gücüyle kıtada varlık bulmasını ve aynı zamanda Afrika'ya olan ilginin bir devlet politikası haline gelmesini sağladı.

Fransız medyasında Çin ve Rusya'ya yönelik kara propaganda yapılıyor. Türkiye de adı geçen ülkelerle birlikte anılıyor. Bu üç ülkenin Afrika'da Fransa'ya zemin ve itibar kaybettirdiği vurgulanıyor. Diğer yandan ülkemizde Türkiye'nin Fransa'nın kaybettiği zemini doldurabilecek bir ülke olarak öne çıktığı ifade ediliyor. Darbecilere alkışla destek verecek bir topluluğun oluşması dahi söz konusu. Batı ya da özelde Fransız karşıtlığı üzerinden darbecilere duyulan sempati Türkiye'nin edildiği kazanımların tek kalemde silinmesine yol açabilir. Türkiye'nin Afrika ülkeleriyle inşa ettiği kazan-kazan politikasının yeni süreçte de devam ettirilmesi gerekiyor. Türkiye, darbecilere alkış tutmadan, Afrika ülkeleriyle karşılıklı faydaya dayanan ilişkilerini sürdürmeli.

Yoksul ülkeler, iklim değişikliği için tazminat istemeye hazırlanıyor

Dünya genelinde iklim değişikliğinin izleri artmaya devam ederken, dünyanın en yoksul ülkeleri "iklim değişikliği tazminatı" istemeye hazırlanıyor.

Son olarak Pakistan'da haziran ayının son günlerinden bu yana devam eden sel felaketi, iklim krizindeki artışı ve acil eylem planlarının geliştirilmesi gerekliliğini bir kez daha gözler önüne serdi.

Senegal'in başkenti Dakar'da **En Az Gelişmiş Ülkeler (EAGÜ)** birliğinden 46'dan fazla bakan ve uzman katıldığı **18. Afrika Çevre Bakanları Konferansı'nda** bir ilk yaşandı.

Toplantıda konuşan Senegal Çevre Bakanı Abdou Karim Sall, dünya genelindeki iklim değişikliğinin en fazla yoksul ülkeleri etkilediğine vurgu yaparak, "**Seller, kıyı erozyonları, mevsim dışı yağışlar gibi doğa olayları giderek artıyor. Özellikle en az gelişmiş ülkeler için bu kaybı karşılayacak bir fonun kurulması zorunlu hale geldi**" ifadelerini kullandı.

EAGÜ Çevre Bakanları, 6-18 Kasım'da Mısır'ın Şarm El-Şeyh kentinde düzenlenecek olan **27. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı'nda (COP27)** iklim değişikliğinin neden olduğu hasara ilişkin bir fon oluşturulması için ısrarcı olduklarını kaydetti.

AA'da yer alan habere göre, bakanlar konuşmasında iklim değişikliğinden en fazla etkilenmelerine rağmen bu konuda en az role sahip olduklarına da dikkat çekti.

EAGÜ toplantısına katılan ABD İklim Değişikliği Özel Elçisi John Kerry de 20 gelişmiş ülkenin, sera gazı emisyonunun **yüzde 80**'inden sorumlu olmasına karşın 48 Afrika ülkesinin buradaki payının **0,55** olduğunu anımsattı.

Kerry konuşmasında, iklim değişikliğinin etkilerinin en çok hissedildiği 17 ülkenin Afrika'da olduğunu da işaret etti.

Kerry aynı zamanda iklim krizinin etkileri nedeniyle Afrika Boynuzu'nda 4 yıldır kuraklık yaşandığının da altını çizdi.

ABD'nin dünyayı en çok kirleten ülkeler sıralamasında Çin'in ardından ikinci sırada yer almasına rağmen Kerry, ülkesinin ve diğer 19 ülkenin sıcaklık artışını 1,5 derecede tutma yönündeki taahhüdüne sadık kaldığını savundu.

2015'te Paris'te küresel sıcaklıklardaki tehlikeli artışın frenlemek için emisyonlarını azaltma konusunda uzlaşmış olmasına karşın en fazla CO2 emisyonu ölçümlenen ülkeler şöyle:

- 1- Çin (Kişi başı 8.1 ton)
- 2- ABD (Kişi başı 15.5 ton)
- 3- Avrupa Birliği (Kişi başı 6.5 ton)
- 4- Hindistan (Kişi başı 1.9 ton)
- 5- Rusya (Kişi başı 12.5 ton)

Türkiye ile BAE uzay ve yapay zeka alanında da iş birliği sağlıyor

Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır, Türkiye ile Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) arasında teknoloji ve yatırım alanında imzalanan anlaşmalarla uzay ve yapay zeka dahil çeşitli konularda iş birliğine gidileceğini açıkladı.

Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Körfez turu çerçevesinde gerçekleştirdiği BAE ziyareti sırasında imzalanan anlaşmalara ilişkin değerlendirme yaptı.

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ile yatırımcılara yönelik şeffaf bir yatırım ortamı için yasal bir zemin oluşturulduğunu vurgulayan Kacır, karşılıklı yatırım ikliminin güçlendirilmesiyle ekonomik ilişkilerin daha ileriye taşınacağını aktardı.

Dijital Dönüşüm Alanındaki İş Birliğine Yönelik Mutabakat Zaptı imzalandığı bilgisini veren Kacır, bu mutabakatla iki ülkenin dijital dönüşüm ve dijital altyapı projelerinin geliştirilmesine imkan sağlanacağını ifade etti.

AA'nın aktardığına göre; Bakan Kacır, bu çalışmaların veri merkezi ve yapay zeka projelerine imza atılmasına da fırsat oluşturulacağını bildirdi.

Ticari Amaçlar İçin Ortak Fırlatma Araçları Kabiliyetlerinin Gelişmesi Hususundaki Mutabakat Zaptı'nın imzalandığını da hatırlatan Kacır, şunları kaydetti:

"Bu mutabakatla gelişen uzay ekonomisinden iki ülkenin payının artırılması hedefleniyor. Bu sayede oluşacak stratejik iş birliği sayesinde ortak bir fırlatma üssü kurulması ve fırlatma aracı geliştirmesine yönelik imkanlar daha da artacak. Bu çalışma ve projelerle Türkiye ile BAE arasındaki ilişkiler en üst düzeyde devam edecek."

Birleşmiş Milletler, 12 Afrika ülkesine sıtma aşısı teslim edecek

Birleşmiş Milletler (BM), yeni geliştirilen ve farklı ülkelerde denenilen sıtma aşısının 12 Afrika ülkesine gönderileceğini açıkladı.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), BM Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ve Gavi Aşı İttifakı'nın gerçekleştirdiği ortak açıklamada, 2025 yılı sonuna kadar 12 Afrika ülkesine yaklaşık 18 milyon doz sıtma aşısının gönderileceği aktarıldı.

Açıklamada; İngiliz ilaç şirketi GSK tarafından geliştirilen Mosquirix (RTS,S/AS01) aşısının hâlihazırda Gana, Kenya ve Malavi'de 1.7 milyon çocukta denendiği belirtildi.

Bu ülkelerin yanı sıra; aşıları alacak diğer ülkelerin Benin, Burkina Faso, Burundi, Kamerun, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Liberya, Nijer, Sierra Leone ve Uganda olduğu söylenen açıklamada, en az 28 Afrika ülkesinin aşıyla ilgilendiği ifade edildi.

Açıklamada ayrıca, 2026 itibarıyla yıllık istenilen sıtma aşısının **40-60** milyona artırılmasının beklendiği bildirildi.

Parazit taşıyan sivrisineklerin sokmasıyla bulaşan ve ortalama 7 günlük kuluçka süresi sonrasında ortaya çıkan sıtma; ateş, titreme, terleme, baş ağrısı, bulantı, kusma, kas ağrısı, halsizlik gibi grip benzeri belirtilerle kendini belli ediyor.

Ölümcül hastalıklardan biri olan ve her 2 dakikada bir çocuğun ölümüne sebebiyet veren sıtma, en çok **Afrika**'da görülüyor. Sıtma sebebiyle **Afrika** genelinde her yıl ortalama **500** bin kişi hayatını kaybediyor.

Rusya, Macaristan'da Paks-2 Nükleer Güç Santrali'nin inşasına başladı

Rusya Devlet Nükleer Enerji Kuruluşu Rosatom; Macaristan'da Paks-2 Nükleer Güç Santrali'nin inşasına başladı. İnşaat çalışmalarının başlaması için Paks-2 NGS'nin Macar müşterisi resmi bildirimini bekleniyor.

Rusya'nın Macaristan'da başlayacağı iki yeni güç ünitesinin inşasına ilişkin sözleşmede; 18 Ağustos'ta yapılan değişikliklerin ardından Rosatom'un mühendislik bölümü iki yeni VVER-1200 tipi güç ünitesinin inşaat çalışmalarına başladı.

İnşaat çalışmaları kapsamında projenin yüklenicilerinden Macar şirketi **Duna Aszfalt Kft**, inşa edilecek 6'ncı güç ünitesi için çukur kazma hazırlıkları gerçekleştirdi.

Bauer Hungary Kft şirketi inşaat sahasında yeraltı suyu kesme çalışmalarını sürdürürken, zemin güçlendirme çalışmalarını da sürdürüyor.

Rosatom liderliğinde çalışmaların başlaması sonrası Atomstroyexport adına üreticilere ekipmanların üretimine başlamaları için de talimat verildi.

İnşa edilecek 6. güç ünitesi için 5 metre derinliğinde kazılan çukur, kapsamlı çalışmaların başlangıcı niteliğini taşıdığından büyük önem arz ediyor.

Çukurdan yaklaşık 1 milyon metreküp toprak çıkarılacak. Planlanan takvime göre 4 futbol sahasına eşdeğer büyüklükte olan güç ünitesinin inşa sahasında yürütülen bu çalışma sonbahar sonuna kadar sürecek.

Paks-2 NGS'nin hem güvenilir bir enerji üretim kaynağı olarak hem de 10 bin yeni istihdamla Macar ekonomisine katkı sağlaması hedefleniyor.

Macar hükümeti, Rusya ile 3+ Nesil iki VVER-1200 güç ünitesine sahip **Paks-2 NGS** projesi için 14 Ocak 2014 anlaşma imzalamış, proje için ana lisans Ağustos 2022'de alınmıştı.

İngiliz Maliye Bakanı Hunt: "Hepimiz düşük büyüme kapanındayız"

İngiltere Maliye Bakanı Jeremy Hunt, İngiltere dahil önde gelen gelişmiş ekonomilerin düşük büyüme kapanında olduğunu belirtti.

İngiltere Maliye Bakanı Jeremy Hunt; Sky News'e yaptığı değerlendirmede, "Sadece İngiltere değil; Avrupa, ABD, Kanada, Japonya. Hepimiz çıkmamız gereken düşük büyüme kapanındayız" dedi.

Hunt, değerlendirmesinde Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) tahminlerine göre; İngiltere'nin uzun vadeli büyüme oranının Fransa, Almanya ve Japonya'dan daha yüksek olduğunu hatırlattı.

Bakan Hunt, Güz Dönemi Bütçe Planındaki önceliklerine değinerek, "Yaklaşan Güz Dönemi açıklamasında, bu düşük büyüme tuzağından nasıl kurtulacağımızı ve kendimizi dünyanın en girişimci ekonomilerinden biri haline getireceğimizi gösteren bir plan göreceksiniz. Bizim istediğimiz bu" dedi.

Hafta başında uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Standard & Poor's'tan yapılan açıklamada, "İngiltere'de imalat sanayisinin düşüşü bu yılın temmuz ayında kötü bir yola girdi; (sektörde) üretim çıktısı, istihdam ve yeni siparişlerindeki daralma hızlandı" ifadelerine yer verildi.

İngiliz ekonomisinin görünümüne ilişkin BBC Radyo 4'e değerlendirmede bulunan Alianz'ın Baş Ekonomisti Mohamed El-Erian, "Halk, artan konut kredilerinin, şirketler yüksek borçlanma maliyetlerinin sancısını hissediyor. Küresel aktivite de (bu duruma) yardımcı olmuyor. Evet, gerçekten resesyona girme riskimiz var" açıklamalarında bulundu.

Dün İngiltere Merkez Bankası (BoE), politika faizinin 25 baz puan artırılarak yüzde 5,25 seviyesine yükseltildiğini bildirdi. İngiltere Merkez Bankası'ndan yapılan açıklamada; politika faizinin 25 baz puan yükseltilerek yüzde 5,25 seviyesine çıkarıldığı aktarıldı. Böylece politika faizi son 15 yılın en yüksek seviyesine ulaştı.

BRICS BUSINESS FORUM

JOHANNESBURG | SOUTH AFRICA

22 AUGUST 2023

Güney Afrika: "BRICS ailesini genişletmenin eşiğindeyiz"

Güney Afrika Cumhurbaşkanı Cyril Ramaphosa, Johannesburg kentinde gerçekleşen 15. BRICS Zirvesi'nde, liderler arasında yapılan toplantılarda yeni üye alımlarının tartışıldığını ve topluluğun yeni üyelerle genişlemenin eşiğinde olduğunu belirtti.

Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika'dan oluşan BRICS ülkeler topluluğu, 2030 yılına kadar küresel hasılanın yarısından fazlasını elinde tutması beklenen bir platform olma özelliği taşıyor.

BRICS'e 22 ülke üyelik için başvuruda bulundu.

Liderler, çoğunlukla basına kapalı düzenlenen toplantılarda, bu üyelik başvurularını değerlendirdi.

Ramaphosa, bu toplantılarla ilgili açıklamada, "BRICS ailesini genişletmenin eşiğindeyiz çünkü yaşadığımız bu çalkantılı zamanlarda çok daha güçlü bir BRICS'e ancak bu genişleme sayesinde sahip olabiliriz" dedi.

Cyril Ramaphosa, liderlerin bugünkü toplantıda bu mesele üzerinde tartıştıklarını söyleyerek, "Umuyoruz ki, BRICS liderleri olarak kendi aramızda bu konuya net bir çözüm bulacağız" ifadelerini kullandı.

Fransa'da devlet kurumlarında "abaya ve çarşaf" yasağı geldi

Avrupa'da İslamofobinin yükselişe geçtiği dönemler yaşanırken, Fransa'da halkın tepkisini çeken bir karara imza atıldı. Paris hükûmeti, ülkenin devlet okullarında eğitim gören Müslüman öğrencilerin giydiği "abaya" adlı kıyafetin giyilmesinin yasaklandığını duyurdu. Hükûmetin aldığı bu kararın ardından ülkede yaşayan Müslümanlar, karara büyük tepki gösterdi. Muhalif siyasetçiler bu karara eleştiriler yöneltirken; Eğitim Bakanı'nın yasağı savunduğu görüldü.

Fransa'da Müslüman öğrencilerin devlet okullarında "çarşaf ve abaya" adı verilen kıyafetler giymesi yasaklandı. Yasak kararını ise Millî Eğitim Bakanı açıkladı.

Yeni yasak kararı, 2023-2024 eğitim yılının başlayacağı 4 Eylül tarihinden itibaren geçerli olacak.

Bu karar, hükûmetin din düzenlemelerine ilişkin aldığı ilk karar değil.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANINDAN YASAK SAVUNMASI

Fransa'da devlet okullarında ve bütün kamu kurumlarında herhangi bir dini sembolün kullanılmasına yönelik oldukça sert düzenlemeler geleceği açıklandı.

Ülkede laiklik kurallarına ve yasalarına uymadığı gerekçesiyle başörtü ve benzeri dini sembol olarak görülen giysiler, 2004 yılında hükûmetin aldığı karar ile yasaklanmıştı.

Fransa'nın devlet televizyonu TF1'e açıklamalarda bulunan ülkenin Eğitim Bakanı **Gabriel Attal**, abaya ve çarşaf yasağının doğru olduğunu ve bu konularda çeşitli düzenlemeler geleceğini vurguladı.

Attal, konu hakkında yaptığı açıklamada, “Bir sınıfa adım attığınızda, bir bakışta öğrencilerin hangi dine mensup olduğunu anlayamamalısınız” ifadelerini kullandı.

Yasağın gerekli olduğunu savunan Attal, “Artık okullarda (Müslüman kadın öğrencilerin) çarşaf giymemesine karar verdim. Bir sınıfa yürüdüğünüzde öğrencilerin dinini sadece onların kıyafetine bakarak tespit edememelisiniz” şeklinde konuştu.

Bu yasak kararı alınmadan aylar önce abaya ve çarşaf hakkında şiddetli tartışmalar yaşanıyordu.

Laikliğin ülkede son derece gerekli olduğunu ve yasalarına uyulması gerektiğini belirten Eğitim Bakanı Attal, “Laiklik, kişinin kendisini okul aracılığıyla kurtarma özgürlüğüdür” ifadelerini kullandı.

MUHALEFETTEN YASAK KARARINA TEPKİ

Fransa’da sağ görüşlü siyasetçiler yasak kararını büyük oranda destekliyor fakat siyasetin sol tarafında konumlanan birçok siyasetçi, Müslüman kadın ve kızların haklarının çiğnendiğini ve büyük oranda ayrımcılık yapıldığı konusunda ciddi endişe duyduklarını vurguladı.

Muhalefet tarafında bulunan Boyun Eğmeyen Fransa adlı partiden **Clementine Autain**, hükümetin “kıyafet denetimi ve polisliği” görevine soyunduğunu ve getirilen kıyafet yasağının “anayasaya aykırı” olduğunu altının çiziyor.

Fransa’da yaşayan Müslüman insanların çatı kuruluşu konumunda bulunan **Fransa Müslüman Konseyi (CFCM)** kuruluşu da herhangi bir giysi yada kıyafetin tek başına dini sembol olarak algılanmaması gerektiğini ve bu fikirden bir an önce kurtulmaları gerektiğini açıkladı.

AVRUPA'DA YASAK KARARI YENİ DEĞİL

Avrupa'nın bazı ülkelerinde nikap ve burka yasağı uygulaması birkaç yıl önce yürürlüğe girmişti. Fransa ise aldığı karar ile abaya ve çarşaf kıyafetlerinin dini sembol olarak algılanmasını gerekçe göstererek bu kıyafetleri devlet okullarında yasaklama kararı aldı.

Batı tarafında bu yasakları yeni alınmıyor. Bazı ülkeler burka ve nikap giysilerinin dini sembol olarak algılandığı gerekçesiyle ülkelerinde yasaklama kararı almıştı.

Belçika, 2011 yılının Temmuz ayında nikap ve burka giysilerinin yasaklandığını duyurmuştu. Yasağa uymayan Müslüman insanlar hakkında para ve 7 gün sürecek hapis cezası veriliyor.

Belçika'da Fransa'ya göre bu giysileri kullanan Müslüman insanların sayısı oldukça az. Yaklaşık olarak bir milyon Müslüman insanın yaşadığı Belçika'da, nikap ve burka kıyafetlerini kullanan kadınların sayısı 300'e yakın olarak biliniyor.

Hollanda'da 2016 yılında parlamento tarafından alınan karar ile örtünmek yasaklanmıştı. Çarşaf giymek veya yüzü görünmeyecek şekilde kapatmak ise resmî dairelerde, toplum taşıma araçlarında, hastanelerde ve okullarda yasaklandı. Yasağa uymayan Müslüman insanlara yaklaşık 400 avro para cezası kesiliyor.

Yasak kapsamına giren ve dini sembol olarak algılanan giysileri Hollanda'da kullanan Müslüman kadınların sayısı ise 100'ü geçmiyor.

Bulgaristan'da ise bu ceza 2016 yılında yürürlüğe girdi. Ülkede de yasağa karşı gelen insanlar para cezası ile karşı karşıya kalıyor.

Ceza, yaklaşık **750** avroya kadar çıkabiliyor. Sporda, iş yerlerinde ve ibadet yerlerinde ise belli bir dereceye kadar izin veriliyor.

Avusturya'da 2017 yılının Ekim ayında hükümet tarafından alınan karar ile "**yüz kapatma karşıtı yasa**" uygulanmaya başlamıştı.

Kamusal bölgelerde çeneden saçın başladığı yere kadar yüzü perdelemek yasak kapsamına giriyor. Cezası ise 150 avroya kadar çıkabiliyor.

Danimarka'da ise parlamento, 1 Ağustos'tan itibaren geçerli olacak şekilde kamuya açık bölgelerde çarşaf ve peçeyle örtünmeyi yasaklayan yasağı mayıs ayının son gününde 30'a karşı 75 oyla kabul etmişti.

Yasağa uymayan insanlara 135 avroya kadar ceza kesilebiliyor. Yasak dolayısıyla ceza alıp aynı yasağın bir daha çiğnenmesi durumunda para cezası bu meblağın on katına kadar çıkabiliyor.

Batı Sahra sorunu kalıcı çözüm üretilemeyen bir soruna dönüştürülüyor

Batı Sahra sorunu iki taraflı bir sorun olmaktan çıkıp kıtanın içinden ve dışından birçok ülkenin dahil olduğu uluslararası bir sorun haline geldi. İsrail'in, Fas'ın Batı Sahra bölgesindeki egemenliğini tanıma kararı ise bölgedeki gerginliği artırdı.

Afrika kıtasında varlığını koruyan Batı Sahra bölgesi, Sahra Çölü'nün en batısında bulunuyor.

Batı Sahra bölgesi, Birleşmiş Milletler tarafından yayımlanan kendini yönetemeyen topraklar listesinde Afrika kıtasında yer alan tek toprak parçası.

Bölgeyi kuzeyde Fas, doğu ve güneydoğu sınırlarında ise Cezayir ve Moritanya çevreliyor.

Uluslararası Adalet Divanı, 1975'te Batı Sahra halkının kendi kaderini tayin etme hakkı olduğunu duyurdu ancak kararın üzerinden 48 yıl geçmesine rağmen Fas'ın bazı devletler tarafından tanınan Sahra Demokratik Arap Cumhuriyeti ile yaşadığı kriz çözüme kavuşturulamadı.

Fas, eski bir İspanya sömürgesi olan Batı Sahra bölgesini kendi toprağı olarak görüyor. Ancak Batı Sahra Demokratik Arap Cumhuriyeti, çoğu Afrika ve Latin Amerika ülkeleri olmak üzere 40 devlet tarafından bağımsız ülke olarak kabul ediliyor.

Fas yönetiminde olan Batı Sahra'nın başkenti bulunuyor. Bölgenin başkenti olarak sayılan Layun şehri en büyük şehir. Bölgenin para birimi ise Fas dirhemi.

CEZAYİR İLE FAS ARASINDA YAŞANAN BATI SAHRA SORUNU

İspanya, Batı Sahra'yı 1975 tarihli Madrid Antlaşması ile terk ederken bölgeyi Fas ve Moritanya'ya bıraktı.

1973 yılında kurulan **Polisario Cephesi** İspanya'ya karşı bağımsızlık mücadelesi başlatmıştı. İspanya'nın Batı Sahra'dan çekilmesinin ardından Polisario Cephesi 27 Şubat 1976'da Sahra **Arap Demokratik Cumhuriyeti'nin (SADC)** kuruluşunu duyurdu.

Moritanya 5 Ağustos 1979'da Batı Sahra'da kontrol ettiği topraklardan Polisario Cephesi ile barış anlaşması imzalayarak çekildi. Bu durumun ardından Fas, Moritanya'nın çekildiği güney bölgesini de işgal etti.

Fas'ın 1975'te eski İspanyol sömürgesi Batı Sahra'yı topraklarına katmasının ardından Cezayir'in destek verdiği bağımsızlık yanlısı Polisario Cephesi ile Fas yönetimi arasında başlayan gerginlik sürüyor.

Fas, bölgenin kendi egemenliğinde kalması gerektiğini savunurken Polisario Cephesi, Batı Sahra'nın bağımsız devlet olduğunu iddia ediyor.

Polisario Cephesi, 1991'de Birleşmiş Milletler'in (BM) ara buluculuğunda varılan ateşkes anlaşmasına kadar Fas güvenlik güçlerine karşı silahlı mücadele yürütüyordu. Ateşkes anlaşmasından bu yana Batı Sahra'nın statüsüyle ilgili görüşmeler başarıya ulaşamadı.

BM gözetiminde gerçekleşen Fas ile Polisario Cephesi arasındaki görüşmeler, 2019'dan beri askıya alındı ve Kasım 2020'de ateşkes sona erdi.

2007'den bu yana Fas, Batı Sahra'nın kendisine bağlı özerk bir bölge olmasını istiyor. Polisario Cephesi ise Birleşmiş Milletler'in de kabul ettiği bir referandum ile kendi kaderini tayin etmek istiyor. Batı Sahra ile ilgili dünyadaki kutuplaşma da bu ikilem üzerinde şekilleniyor.

Birleşmiş Milletler (BM), Afrika Birliği (AfB) ve Avrupa Birliği (AB) gibi uluslararası aktörler doğrudan ya da dolaylı olarak bu soruna müdahil oluyor. Bu durum, Batı Sahra sorununu kalıcı çözüm üretilemeyen, üretilmesi de mümkün olmayan bir soruna dönüştürüyor.

İSRAİL FAS'IN BATI SAHRA'DAKİ EGEMENLİĞİNİ TANIDI

İsrail ve Fas, 2000'de askıya alınan diplomatik ilişkilerin 10 Aralık 2020 tarihinde yeniden başlatıldığını duyurmuştu.

İsrail ve ABD'li heyetin 22 Aralık 2020'de Rabat'a yaptığı ziyarette de **Fas, İsrail ve ABD** arasında ortak bir bildiri imzalanmıştı.

Fas, bu dönemde Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn ve Sudan'dan sonra İsrail ile normalleşmeye giden dördüncü Arap ülkesi olmuştu.

Geçtiğimiz temmuz ayında da Fas Kraliyet Sarayı, İsrail'in tartışmalı Batı Sahra bölgesi üzerindeki Fas egemenliğini tanıdığını ve burada bir konsolosluk açmayı planladığını açıkladı.

Açıklamada, Tel Aviv yönetiminin aldığı kararın İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu tarafından Fas Kralı 4. Muhammed'e bir mektupla iletildiği ifade edildi.

Mektupta, "İsrail'in pozisyonu Birleşmiş Milletler'e (BM), bölgesel ve uluslararası örgütlere... ve İsrail'in diplomatik ilişkide bulunduğu tüm devletlere gönderilecektir" denildiği belirtildi.

Açıklamada ayrıca, bu tanınmanın bir parçası olarak İsrail'in "**Dakhla kentinde bir konsolosluk açmayı**" düşündüğü bilgisi de yer aldı.

İsrail'in, Fas'ın Batı Sahra bölgesindeki egemenliğini tanıma kararının, Fas'ın uluslararası alanda güven kazanmasına ve iş birliğini güçlendirmesine yardımcı olacağı belirtiliyor. Ancak bazı uzmanlar bu kararın Fas'ın Batı Sahra meselesinin prestijini ve adaletini tehlikeye atabileceğini savunuyor.

Faslı siyasi analist ve Atlas Siyasi ve Kurumsal Göstergelerin Analizi Merkezi Başkanı **Muhammed Buden**, AA'ya yaptığı açıklamada; İsrail'in kararının, Fas'ın Batı Sahra üzerindeki egemenliğini destekleme ve Batı Sahra'yı konsolosluk açmak için cazip hale getirme konusundaki uluslararası dinamizme ivme kazandıracağını söyledi. Buden, bunun diplomatik düzeyde büyük bir kazanım olduğunu ve birçok ülkeyi İsrail'in izinden gitmeye iteceğini ifade etti.

Batı Sahra sorunu sömürge devletlerinin çizdiği sınırlar, sömürü ve egemenlik çatışmalarından kaynaklanıyor. Cezayir destekli Pisario Cephesi Batı Sahra'da bağımsız bir devlet talep ediyor. Fas ise buna karşı çıkıyor.

Cezayir de Batı Sahra Sorunu'nun çözülmesi yerine Fas için daimi bir mesele olarak kalmasını tercih ediyor. Cezayir, bu şekilde Fas'ın güçlenmesini ve kendisi ile bölgesel nüfuz mücadelesine girmesini engellemeyi hedefliyor. Bu durum, Batı Sahra sorununun müzakereler yoluyla çözüme kavuşturulamayacağını gösteriyor.

DİPLOMATİK SÖZLÜK

DİASPORA

Victoria ARSENTEVA

“Diaspora” terimi Yunancadan gelmekte ve dağılma, halkın belirli bir bölümü- nün menşe ülkesi dışında bulunması anlamına gelmektedir. Diasporalar M.Ö. 6. yüzyıldan itibaren ortaya çıkmaya başlamıştır. Çıkması, Filistin’in fethinden sonra Babil hükümdarı II. Nebukadnezar tarafından Yahudilerin Babil’e zorla yeniden yerleştirilmesiyle ilişkilidir. “Diaspora” kavramı başlangıçta zorla yeni- den yerleştirilen Yahudilerle ilgili olarak kullanılmış ve zamanla özel bir etnik topluluk olarak korunmaya devam eden halkından kopmuş tüm etnik gruplara uygulanmaya başlamıştır.

Orta Çağ’da savaşlar, fetih seferleri, etnik ve dini zulüm ve baskılar nedeniyle di- asporaların sayısı sürekli artmıştır. Ermeni diasporasının ortaya çıkışı 14. yüzyıla kadar uzanmakta ve Timur hordasının Ermenistan’a işgali ile ilişkilidir ve bu sıra- da nüfusun önemli bir kısmı yok edilmiştir.

Şimdi Ermeni diasporası, Yahudilerle birlikte en kalabalık olanlardan biridir. Diasporanın en önemli ayırt edici özelliklerinden biri, asimilasyona karşı direnç ve ulusal kimliği ve kültürel değerleri korumaya yönelik bir yönelimdir. Diaspo- rayı ulusal azınlıklardan ve göçmen topluluklardan ayıran kültürel özelliklerini koruma arzusudur. Diasporaları birbirinden ayıran diğer özellikler arasında yük- sek düzeyde uyum ve konsolidasyon; etkin örgütsel varoluş biçimleri; üyelerinin etkili sosyal koruması; aktif öz- örgütlenme ve özyönetimdir.

Her diaspora, ortaya çıkış ve oluşum nedenleriyle benzersiz ve diğerlerinden farklı olmasına rağmen, diasporaların faaliyetlerinde bir takım ortak özellikler vardır. Diasporanın en yaygın işlevi, halkının manevi kültürünün korunmasına, geli- tirilmesine ve güçlendirilmesine, ulusal gelenek ve göreneklerin yetiştirilmesine, tarihi anavatanlarıyla kültürel bağların korunmasına aktif olarak katılmaktır. Ana dil, milli kültürün bir ara verici olduğu için korunması büyük önem taşımaktadır.

Bununla birlikte, tarih, diaspora üyelerinin dillerini tamamen kaybettiklerinde ve sadece ikamet ettikleri ülkenin dilini kullandıklarında örnekler bilmekte, ancak bu onların çoğunluk toplumunda çözümlerine katkıda bulunmamıştır (örneğin, Ermeni, Yahudi diasporası). Diasporalar etnik kültürü korumanın ve geliştirilmesinin yanı sıra sosyal, ekonomik ve politik işlevleri de yerine getirmektedirler.

Diasporalar ülkeler arasındaki ilişkilerde önemli bir rol oynayabilir, hatta bazen sahibi devletin politikalarını bile etkileyebilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde izlenen çok kültürlülük politikası sayesinde, orada yaşayan diasporalar diğer tüm ülkelerden daha fazla nüfuz sahibidir. Bir örnek, Amerikan İsrail Kamu İşleri Komitesi'dir (American Israel Public Affairs Committee, AIPAC). Bu örgütün asıl görevi, resmi internet sitesinde belirtildiği gibi, "ABD-İsrail ilişkilerini ABD ve İsrail'in güvenliğini artıracak şekilde güçlendirmek ve genişletmektir." Komite, İsrail yanlısı bir yol izleyerek ABD dış politikasını etkilemektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki büyük Hint diasporası da diasporanın devletin siyasi seyri üzerindeki etkisinin bir örneğidir. Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan iki milyon Hintli sayesinde Yeni Delhi, Hindistan için uygun koşulları, yani Hindistan'ın 1998'deki nükleer denemelerinden sonra uygulanan ekonomik yaptırımların kaldırılmasını başarmıştır.

Diaspora üyelerinin evlerindeki ailelere ve akrabalara gönderdiği havalelerin ölçeği, ülkeler arasındaki diplomatik ilişkiler üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilmektedir. Körfez ülkelerinde çalışan yaklaşık 8 milyon Hint vatandaşı, evlerine yılda yaklaşık 35 milyon ABD doları göndermektedir. Birçoğu, kötü çalışma koşulları ve çok az yasal koruma ile düşük vasıflı işler yapmaktadır. Hindistan hükümeti, yeni konsolosluk ve sosyal hizmetlerle Körfez bölgesindeki göçmen işçileri desteklemek ve korumak için bir dizi program başlatmıştır. Ancak diplomatların siyasi önceliği göç akışını desteklemek olduğundan, bu planların tam olarak uygulanması için yeterli kaynak bulunmamaktadır. Bu akışlar ve buna bağlı olarak işçi dövizleri Hindistan'ın ekonomik kalkınması için önemlidir ve bu ekonomik gerçeklik işçi haklarına diplomatik desteği engelleyebilmektedir.

Böylece, diaspora, aynı etnik kökene sahip, tarihi anavatanlarının dışında (veya halklarının yerleşim alanı dışında) farklı bir etnik ortamda yaşayan ve bunun gelişimi ve işleyişi için sosyal kurumlara sahip istikrarlı bir insan topluluğudur. Diasporaların uluslararası ilişkilere tarihsel katkıları ve mevcut potansiyelleri, modern diasporayı önemli bir dış politika / ekonomik kaynak, ulusal ve uluslararası düzeyde bir etki aracı olarak tanımlamayı mümkün kılmaktadır.

Sde yayınları 2021-diplomasi kavramlar sözlüğü

KAYNAKÇA:

- About AIPAC, <https://www.aipac.org/about>, E.T.: 31.05.2021
- Balzacq, T., Charillon, F., & Ramel, F. (Eds.). (2020). *Global diplomacy: an introduction to theory and practice*. Palgrave Macmillan.
- Snow, N., & Cull, N. J. (Eds.). (2020). *Routledge handbook of public diplomacy*. Routledge.

DİPLOMASİ KAVRAMLARI (A-E)

- Еханурова, И. Р. (2011). Теоретические подходы к определению понятия «диаспора». Вестник Бурятского государственного университета. Педагогика. Филология. Философия, (6), 104-107.
- Карсанова, Е. С., & Гуршумов, Р. К. (2020). Диаспора как политический ресурс. Власть, (3), 63-66.
- Тощенко, Ж. Т., & Чаптыкова, Т. И. (1996). Диаспора как объект социологического исследования. Социологические исследования, (12), 33-42.

CIHANNÄME

"Bir cihan mefkuresi"

www.cihannuma.org

SAYI 1

2023